

Sak 12/21: Kvotejakt på gaupe i region 5/Hedmark i 2022

Sekretariatet tilrår at rovviltnemnda i region 5 anmoder Miljødirektoratet om at det ikke åpnes for kvotejakt på gaupe i region 5 i 2022.

Styrende dokumenter

Naturmangfoldloven

Lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven), av 19.6.2009 nr. 100, legger rammen for forvaltningen av naturressursene, jf. § 1. Etter § 5 skal artene og deres genetiske mangfold ivaretas på lang sikt og artene skal forekomme i levedyktige bestander i sine naturlige utbredelsesområder. Naturmangfoldloven § 7 sier at prinsippene i §§ 8 til 12 skal legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet og vurderingene skal framgå av beslutningen. Tiltak etter naturmangfoldloven skal også avveies mot andre viktige samfunnsinteresser, jf. § 14. En slik avveining skal ikke medføre at målet i § 5 fravikes, men at tiltaket vil kunne medføre at målsettingen nås på annen måte eller i annet tempo enn hvis naturmangfoldet hadde vært eneste hensynet å ta, jf. prinsippet om geografisk differensiert rovviltforvaltning i rovviltforskriften § 1.

Rovviltforskriften

Rovviltforskriften § 3 første ledd definerer de nasjonale bestandsmålene for brunbjørn, gaupe, jerv og ulv, mens de regionale bestandsmålene for region 5/Hedmark er gitt i § 4 første ledd bokstav e. For gaupe er det nasjonale bestandsmålet for gaupe er 65 ynglinger, og det regionale bestandsmålet for gaupe i region 5/Hedmark er 10 ynglinger. Når gaupebestanden ligger over det regionale bestandsmålet har rovviltnemnda myndighet til å fatte kvote for jakt av gaupe, jf. § 11. Det er et absolutt krav om at nemnda må være beslutningsdyktig i henhold til § 7 tredje ledd. Ved vurdering om nemnda har myndighet legges gjennomsnittet for de siste tre års ynglinger for gaupe til grunn, jf. rovviltforskriften § 7 første ledd femte punktum.

I § 7 andre ledd heter det:

Rovviltnemndens vedtak skal bygge på den regionale forvaltningsplanen for rovvilt, data om biologiske og bestandsmessige forhold og om skade- og konfliktsituasjonen, jf. forskriften § 3 tredje ledd og § 6.

Det er Nasjonalt overvåkningsprogram for rovvilt som skal gi data om status og utvikling i bestandene, jf. § 3 siste ledd. Når kvote etter forskriften §§ 8, 10 og 11 er vedtatt, belastes irregulær avgang av rovvilt i regionen denne kvoten, jf. § 7 siste ledd.

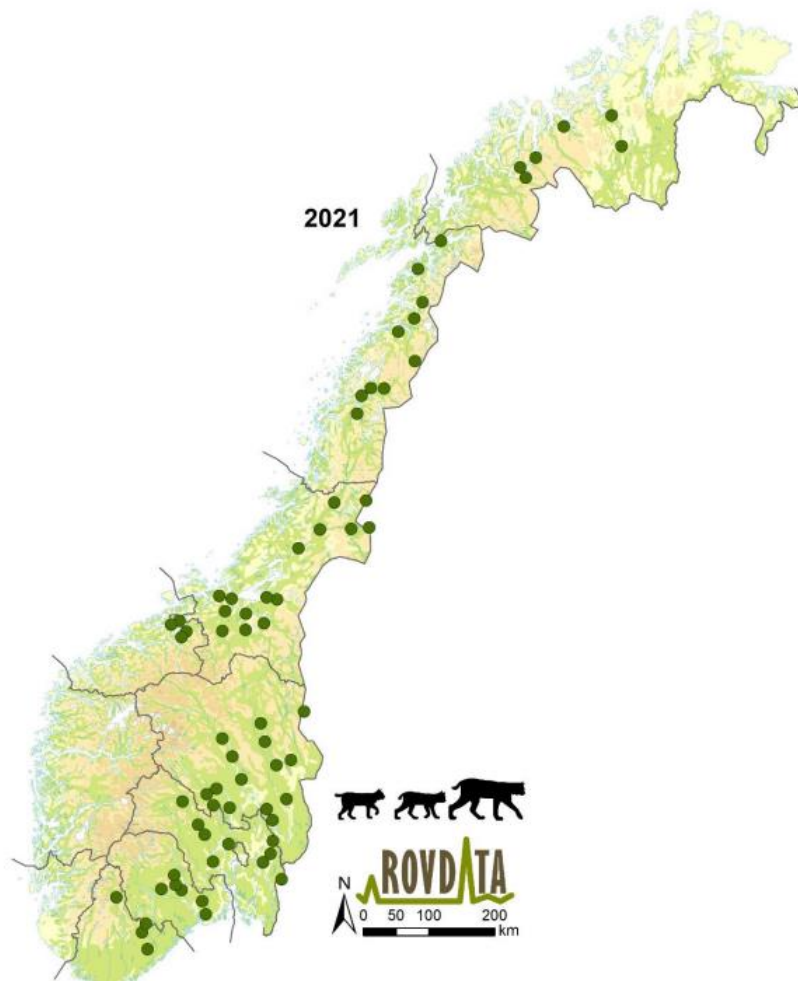
Opplysninger om utvikling i gaupebestanden og tap av husdyr

Bestandsutvikling

Siste opplysninger om bestandssituasjonen for gaupe i Norge fremgår av rapporten "Antall familiegrupper, bestandsestimat og bestandsutvikling for gaupe i Norge i 2021" (NINA Rapport 2011). Gaupebestanden før jakt beregnes på bakgrunn av innrapporterte synsobservasjoner, spor og døde gauper. Meldingene blir kvalitetssikret ved feltkontroll av Statens naturoppsyn. Observasjoner som havner i kategorien «dokumentert» og «antatt sikker» familiegruppe ligger til grunn for de videre beregningene.

I 2021 er det estimert 67 familiegrupper på landsbasis, som tilsvarer en bestand på ca. 395 dyr i Norge. Dette er bestandsstørrelsen før kvotejakta i 2021 og før reproduksjonssesongen. Siden bestandstoppen i 2009 ble antall familiegrupper jevnlig redusert frem til 2014 med 7–14 % årlig. Etter fem år med reduksjon i den norske gaupebestanden kan det synes som antallet familiegrupper på landsbasis har stabilisert seg med små svingninger i perioden 2014-2019. I de siste to årene har det vært en økning i antall familiegrupper fra 55 familiegrupper i 2019 til 66,5 familiegrupper i 2020.

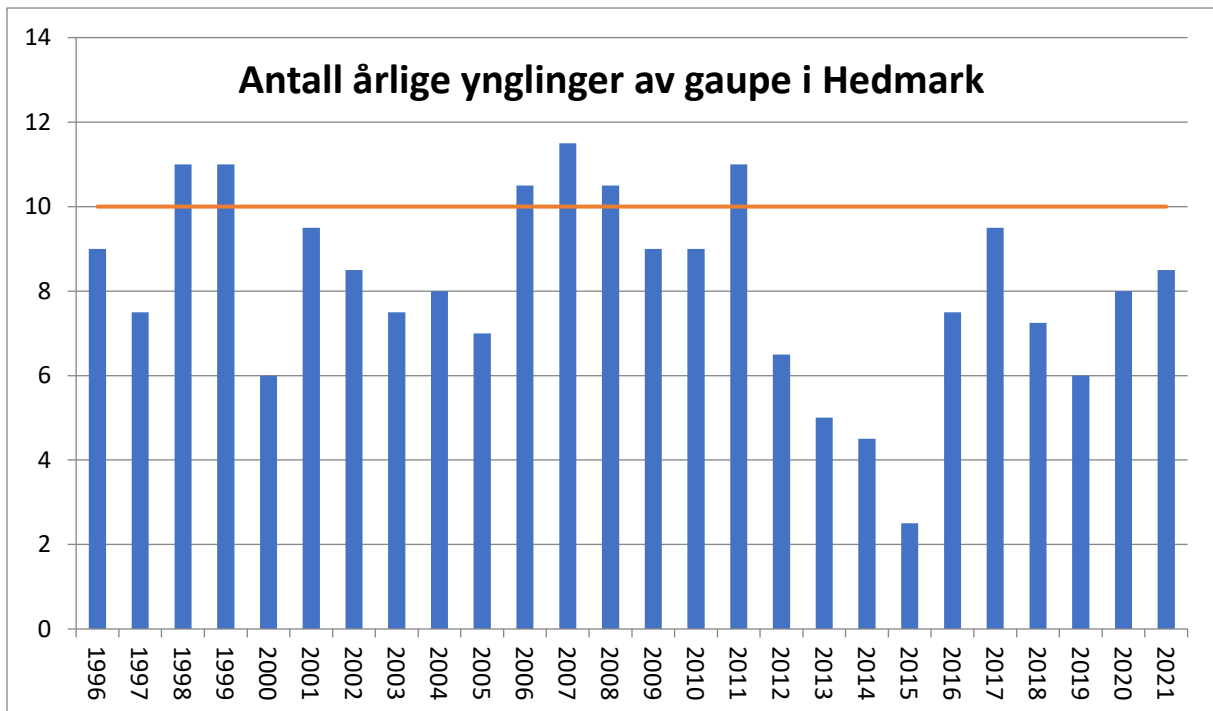
For andre året på rad ligger gaupebestanden over det nasjonale bestandsmålet på 65 årlige ynglinger av gaupe, med totalt 67 påviste familiegrupper før jakt i 2021.

Figur 1: Kart som viser antall familiegrupper på landsbasis i 2021, hentet fra NINA Rapport 2011.

I region 5/Hedmark var det en betydelig nedgang i bestanden i perioden fra 2011 til 2015. I 2015 var bestanden på sitt laveste med 2,5 familiegrupper. Bestanden økte så frem mot 2017 da det ble dokumentert 9,5 familiegrupper. Etter dette har det igjen vært en nedgang frem til 2019, med 6 dokumenterte familiegrupper. I 2020 ble det dokumentert 8 familiegrupper og i 2021 er det dokumentert 8,5 familiegrupper (deler en yngling med Sverige). Gjennomsnittet for de tre siste årene (2019-2021) er på 7,5 familiegrupper. Bestanden ligger dermed fortsatt under bestandsmålet for region 5 på 10 familiegrupper.

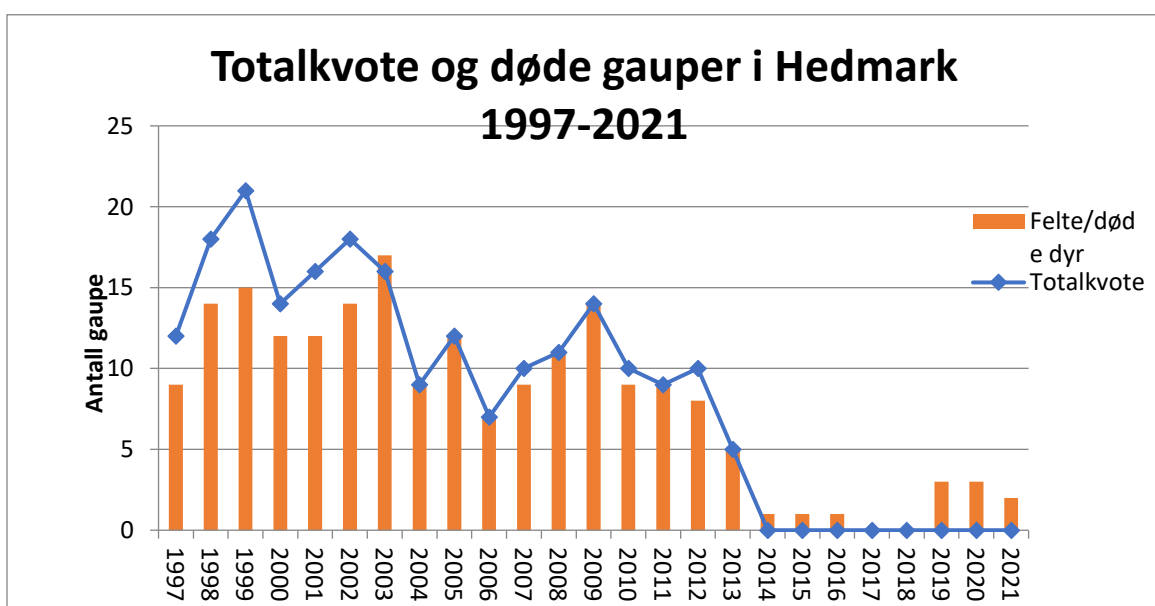
De regionale prognosene for 2021, jf. NINA Rapport 2011, tilsier at region 5/Hedmark med en sannsynlighet på 51 % vil ligge under det regionale bestandsmålet før jakta i 2022.

Figur 2: Beregnet antall familiegrupper av gaupe før jakt i Hedmark i perioden 1996 til 2021. Den gule linjen angir bestandsmålet for region 5. Tallene fra 2014-2021 er ikke direkte sammenlignbare med tidligere år pga. endring i overvåkningsmetodikken (Data fra NINA Rapport 1846).

Kjent avgang av gaupe

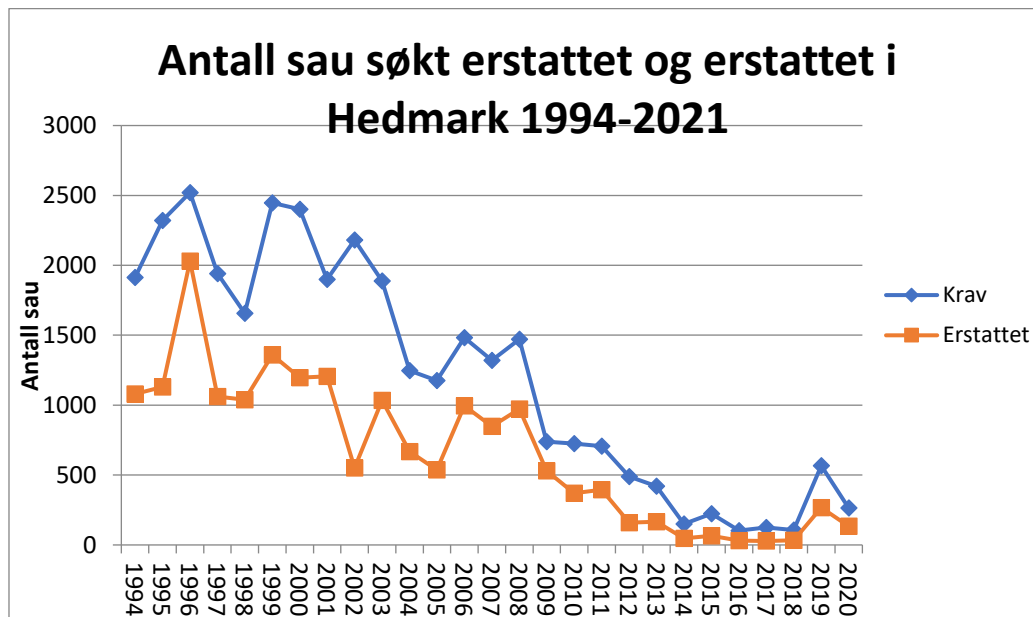
Den kjente avgangen av gauper i region 5 (kvotejakt samt annen avgang) har vært på ett dyr i hvert av årene 2014, 2015 og 2016. Alle disse tre dyrene er påkjørt av enten tog eller bil. I 2017 og 2018 var det ingen kjent avgang av gaupe. I 2019 var det kjent avgang av tre gauper (to påkjørt av tog/bil og en ulovlig felt). I 2020 er den kjente avgangen av gaupe i region 5 på tre dyr, to påkjørt av tog/bil og en unge med ukjent dødsårsak. I 2021 er den kjente avgangen så langt (3. november) 2 dyr. Begge gaupeungene er påkjørt av tog.

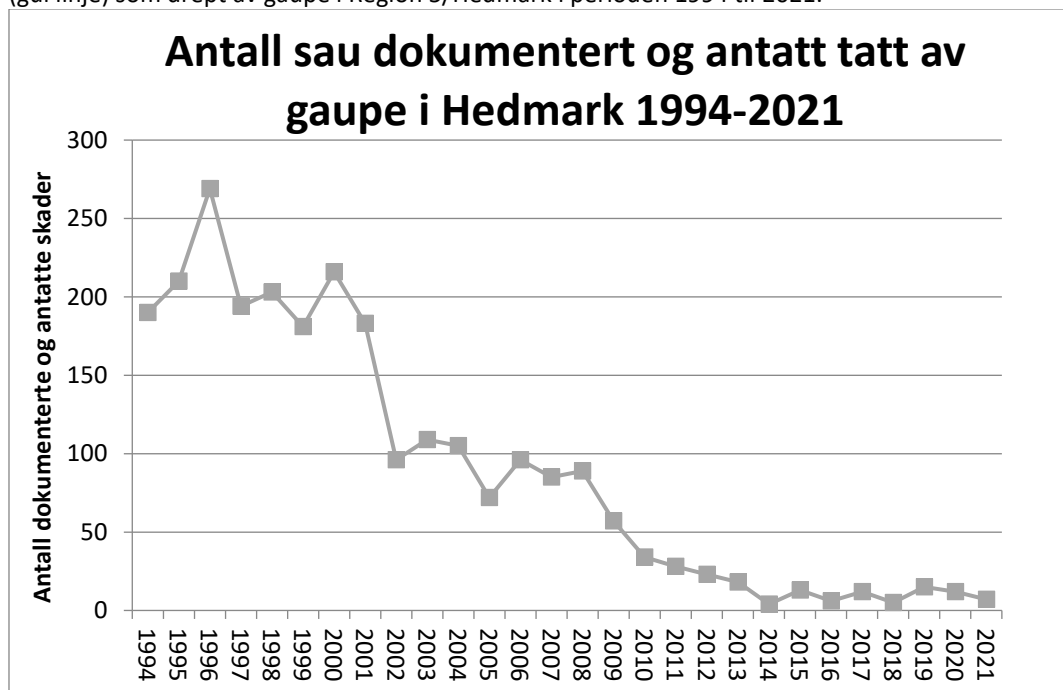
Figur 3: Total kvote for kvotejakt og kjent avgang av gaupe i Hedmark i perioden 1997 til 2021.

Skadeomfang

Figur 4 viser antall sau som er krevd erstattet som tatt av gaupe, og antallet som er erstattet som tatt av gaupe i perioden 1994 til 2021. Bare en liten andel av dyrene som kreves erstattet blir gjenfunnet. Figur 5 viser utviklingen i omfanget av dokumenterte/antatte gaupeskader i perioden 1994 til 2021. Begge figurene (4 og 5) viser at utviklingen har vært tydelig nedadgående fra rundt 1996. Nedgang i skadeomfanget kan skyldes lavere gaupebestand, men økt fokus på forebyggende tiltak og færre sauer på utmarksbeite i enkelte utsatte områder vil også spille inn. I 2019 var det øking i omsøkte og erstattede sau tatt av gaupe. I 2020 gikk tallet ned, men er noe høyere enn det var i årene 2014 til 2018.

Figur 4: Antall sauer og lam som er krevd erstattet (blå linje) som drept av gaupe og antall dyr som er erstattet (gul linje) som drept av gaupe i Region 5/Hedmark i perioden 1994 til 2021.

Figur 5: Antall dyr som er gjenfunnet og feltundersøkt, der konklusjonen er *dokumentert* eller *antatt* gaupeskade i region 5/Hedmark perioden 1994 til 2021 (pr. 3. november 2021).

Tabell 1 under viser hvor de 7 dokumenterte og antatte gaupeskadene på sau har forekommet i region 5/Hedmark i beitesesongen 2021.

Tabell 1: Kommunevis fordeling av antall sau dokumentert/antatt drept av gaupe i region 5/Hedmark i 2021.

Kommune	Dok. og antatt
Kongsvinger	3
Ringsaker	1
Stange	1
Stor-Elvdal	1
Rendalen	1
Sum	7

Det forekommer også tap av tamrein til gaupe, men det foreligger ikke et tilstrekkelig datagrunnlag til å belyse utviklingstrenden over tid. I 2021 (pr. 3.11.) er det ikke dokumentert tamrein tatt av gaupe.

Sekretariatets vurderinger

Om rovviltnemndas myndighet

Vurderingen av hvorvidt rovviltnemnda har myndighet til å fatte vedtak skal baseres på gjennomsnittet av dokumenterte data om ynglinger de tre siste årene fra Nasjonalt overvåkingsprogram for rovvilt, jf. § 7 i rovviltforskriften. I rapporten "Antall familiegrupper, bestandsestimat og bestandsutvikling for gaupe i Norge i 2021" (NINA Rapport 2011), er det for region 5 beregnet et gjennomsnitt på 7,5 ynglinger for perioden 2019 til 2021. Beregningen er basert på at det var 6 i 2019 og 8 i 2020 og 8,5 ynglinger i 2021.

Rovviltnemnda skal på vedtakstidspunktet ta stilling til om nemnda har myndighet til å fatte vedtak. Ut fra resultatene i overvåkingsprogrammet anser sekretariatet at rovviltnemnda ikke har myndighet til å fatte vedtak om kvotejakt på gaupe i 2022.

Om kvote for jakt på gaupe

Etter lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven), av 19.6.2009 nr. 100, § 7 skal prinsippene i lovens §§ 8 til 12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet. Beslutninger som kan påvirke naturmangfoldet skal tuftes på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, jf. naturmangfoldloven § 8. "Føre-var-prinsippet" i § 9 sier at når det ikke foreligger tilstrekkelig kunnskap om hvordan beslutningens virkning vil være på naturmiljøet, skal man unngå mulig vesentlig skade på naturmangfoldet.

Gaupebestanden er godt undersøkt med årlige inventeringer og man har dermed god oversikt over svingningene i bestanden, jf. NINA rapport 2011. Det foreligger betydelig kunnskap om den samlede belastningen gaupa utsettes for, jf. naturmangfoldloven § 10.

Ved vurdering av kvotejakt skal det ifølge kommentarene til rovviltforskriften § 7 annet ledd gjøres en samlet vurdering av bestandens status og forventede utvikling. Ut i fra dette skal det sannsynliggjøres at bestanden etter neste yngling fortsatt vil oppfylle det nasjonalt fastsatte bestandsmålet for regionen. Samtidig framgår det av naturmangfoldlovens § 14 at tiltak etter naturmangfoldloven også skal avveies opp mot andre viktige samfunnsinteresser.

Tall fra Rovdata viser at bestandsutvikling for gaupe sett over en lengre periode har hatt en negativ trend på landsbasis med unntak i 2020. I 2021 er det påvist 67 ynglinger av gaupe, og for andre året på rad ligger vi over det fastsatte nasjonale bestandsmålet på 65 årlige ynglinger av gaupe. Det kan synes som den nedadgående trenden har stagnert de senere år, men gjennomsnittet av antallet ynglinger de siste tre år er under det nasjonale bestandsmålet.

Selv om det har vært en vesentlig oppgang i antall familiegrupper i region 5/Hedmark siden 2015, har det vært en nedgang i antall familiegrupper fra 2017 til 2019. I 2020 ble det registrert 8 familiegrupper i regionen og i 2021 er det registrert 8,5 familiegrupper. Dette er en øking på 2,5 familiegrupper sammenlignet med 2019. Bestanden de tre siste årene ligger under bestandsmålet, målt som et gjennomsnitt over de tre siste årene. De regionale prognosene tilsier også at region 5/Hedmark mest sannsynlig vil ligge under bestandsmålet før jakta i 2022.

Skadeomfanget på sau og tamrein forårsaket av gaupe har vist en nedadgående trend over flere år, og utgjør en svært liten andel av rovviltskadene i region 5/Hedmark.

Antall gauper felt under kvotejakt i region 5/Hedmark de siste 10 årene har variert fra 14 fellinger i 2009 til 5 i 2013. I perioden 2014 til 2021 ble det ikke åpnet for kvotejakt. Så langt i 2021 har det likevel vært en irregulær avgang på to dyr.

Ut fra det begrensede skadeomfanget forårsaket av gaupe, kjent avgang av gaupe samt bestandens status og utvikling, vil sekretariatet anbefale at det ikke åpnes for kvotejakt på gaupe i region 5 i 2022.

Sekretariatets forslag til anmodning

Bestandsmålsettingen for antall årlige ynglinger av gaupe i region 5/Hedmark er 10 ynglinger beregnet som et gjennomsnitt for de tre siste år. Rovviltnemnda anser at gaupebestanden ligger under det fastsatte nasjonale bestandsmålet, og at nemnda ikke har myndighet til å fatte vedtak om kvote for kvotejakt, jf. Lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold §§ 18 og 77, jf. Forskrift 18. mars 2005 nr. 242 om forvaltning av rovvilt § 7, jf også §§ 4 og 10.

Rovviltnemnda viser til naturmangfoldloven § 7, jf naturmangfoldloven § 14. Nemnda har fått forelagt den siste tilgjengelige vitenskapelige kunnskapen om gaupas bestandsstatus og -utvikling i Hedmark, jf § 8 i rovviltforskriften. Den gjennomsnittlige bestanden i Hedmark for de tre siste år er på 7,1 ynglinger. Nemnda viser til sekretariatets faglige vurderinger om ikke å åpne for kvotejakt i 2022.

Rovviltnemnda i region 5 anmoder at Miljødirektoratet ikke åpner for kvotejakt på gaupe i region 5 i 2022.